

Täysistunto

Keskiviikko 10.12.2025 klo 14.00—0.03

11. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 108/2025 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Lyly.

Keskustelu

22.17 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on varmaan jatkumoa siihen eiliseen keskusteluun, jossa puhuimme kolmesta muusta lakiesityksestä, jotka liittyvät tähän palveluprosessiin, eli siellä oli kuntouttavaa työtoimintaa, toimeentulotukea ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä yleisturvaa koskeva lakiesitys. Tämä on neljäs, ja tämä kokonaisuus, kaikki nämä, liittyy työllisyyspalvelujen ja työn organisoimiseen ja sitten työmarkkinoille pääsyn helpottamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Palveluprosessien kehittäminen työllisyyspalveluissa on tietenkin työnhakijan kannalta hyvä, jos sitä kehitetään parempaan suuntaan, samoin myös viranomaisten harkintavallan lisääminen työnhakuprosessissa, kaikki kannatettavia asioita. Kun kuuntelimme asiantuntijalausuntoja, niin harkintavaltaa olisi toivottu jopa enemmän kuin tässä esityksessä nyt tulee.

Samalla kun tässä palveluprosessissa tehdään muutoksia, niin osana palveluprosessin kehittämistä työnhakijoiden velvollisuuksia lisätään voimakkaasti. Erityisen ongelmallinen kohta liittyy sanktioiden lisäämiseen. Sanktioilla ohjataan nyt todella voimakkaasti ihmisiä, ja ne ovat kertautuvia sanktioita, mistä eilen jo päästiin puhumaan. Tärkeätä olisi, että tässä palveluprosessissa se ihminen olisi tärkeässä roolissa ja sen osalta päästäisiin semmoiseen tilanteeseen, että he kokisivat saavansa palvelut.

Palveluprosessissa, tässä julkisessa työllisyyspalvelussa, on ongelmana se, että kaikki avoimet työpaikat eivät tule esille, ja ne piilotyöpaikat pitäisi saada sinne myös. Tämä lakiesitys ei tuo siihen mitään uutta, ja siinä mielessä tässä on tällainen prosessiongelma, että meidän olisi siihen pitänyt enempi laittaa panoksia. Yksittäiselle työntekijälle tämä tilanne on erittäin tärkeä. Tässä syylistetään yksittäisiä työntekijöitä, työttömiä, hyvin useasti monelta taholta tästä työttömyydestä, vaikka heillä ei ole mitään osuutta siinä. He yrittävät hakea töitä, mutta tämä julkinen paine on aika kova.

Mainitsin nämä kolme muuta lakiesitystä, jotka tässä on eilen käsitelty, ja tämän ja niiden yhteisvaikutuksia ei tässä ole arvioitu, ja se on tässä selvästi iso ongelma. Kun välityö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2025 vp

markkinat ovat pudonneet pois, työttömyysturvan ja asumistuen suojaosuudet on poistettu, niin myös osa-aikatyön tekemistä on vaikeutettu ja sille pääsemistä on hankaloitettu tänäkin kautta. Eli suojaosuudet tulisi palauttaa ja sitä kautta saada tilaa.

Työttömien koulutusmahdollisuuksia työttömyysturvalla tulisi laajentaa, ja erityisesti niitä pitäisi laajentaa työvoimapula-ammatteihin ja -aloille, eli työttömyysturvalla pitäisi pystyä opiskelemaan niihin kohdistuviin ammatteihin. Tavallaan sitä kautta luotaisiin työllistymisen mahdollisuuksia, koska siellä olisi sitä työtä tarjolla, ainakin käytännössä tämä helpottuisi. Jos ja kun työllistymisen suurimpia esteitä — yrittäjien mielestä suurin este — on osaamisen puute, niin siihen nimenomaan pitäisi iskeä, ja tässä ei siihen nyt ole uutta tarjontaa. Eli tämä palveluprosessin kehittäminen on tässä keskiössä.

Sitten sanktioitten osalta täytyy sanoa, että nyt kun sanktioita lisätään, niin sanktioiden osalta tämä muutos on aika dramaattinen. Aikaisemmin meillä tämmöisistä menettelytapoista ja virheistä on huomautuksella selvitty, ja silloin kun on huomautettu, niin 80 prosenttia on korjannut ensimmäisen huomautuksen jälkeen. Täällä on jopa tutkimuksia tältä vuodelta, joissa 60 prosenttia on korjannut virheensä. Tämä kuvastaa sitä, että nyt kun täällä luodaan sanktio ensimmäisestä menettelytapavirheestä, sieltä tulee seitsemän päivän työttömyysturvasanktio, ja sen jälkeen tulee vielä tilanne, että jos sitten työttömyysturvasta putoaa pois ja joutuu hakemaan toimeentulotukea, niin toimeentulotukea leikataan 20 tai 40 prosentilla. Eli meillä on tällaisia isoja ongelmia siellä kaiken kaikkiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Teen tässä ehdotuksen: esitän mietintöön sisältyvän 5. lakiehdotuksen hylkäämistä eli vastalauseen mukaista hylkäämistä. Muut seitsemän lakia ovat hyväksyttävissä, eli 1.—4. ovat hyväksyttävissä, 5. hylätään, 6.—8. olisivat hyväksyttävissä. Teen tällaisen ehdotuksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

22.24 Tuomas Kettunen kesk: Hyvää iltaa, rouva puhemies! Pitkällä ollaan tänäkin iltana, eihän se kello ole vasta kuin 22.25. Nyt on käsittelyssä tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Keskusta pitää hyvänä, että jatkossa esimerkiksi työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuu työnhakijan tarpeeseen tämmöisen kaavamaisen mallin sijasta. Sääntelyä on syytä keventää, luottaa enemmän työviranomaisen ammattitaitoon ja tapauskohtaiseen harkintaan. Koko työnhakuprosessin innovatiivinen ja ennakoluulon kehittäminen on keskeinen osa työvoimapalveluiden onnistumisen edellytyksiä.

Rouva puhemies! Vuonna 2023 Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnitti huomiota siihen, että kaavamainen palveluprosessi ei kohdenna resursseja tehokkaasti työllisyyden edistämiseen, koska se ei huomioi työnhakijoiden vaihtelevia tilanteita ja palvelutarpeita. Kaavamainen prosessi johtaa tällä hetkellä omatoimisten työnhakijoiden ylipalveluun ja vaikeasti työllistettävien alipalveluun.

Keskusta muistuttaa, että myös erilaiset terveysongelmat voivat estää työttömäksi ilmoittautuneen ihmisen edellytyksiä täyttää lain mukainen työnhakuvelvoite ja osallistua palveluihin. Resurssien käytön tai vaikuttavuuden kannalta ei ole mielekästä olla työnhakijana, jos henkilöllä on niin merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita, ettei hän ole työllisyyspalvelujen tai monialaisten työllistämistä edistävien yhteistyön keinoin tuettavissa töihin tai koulutukseen. Keskustan mielestä on tärkeää tehdä asiakkaiden ohjauksen ohella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2025 vp

saumatonta, ennakoivaa ja oikea-aikaista yhteistyötä Kelan, kuntien, työllisyysalueiden ja hyvinvointialueitten välillä. Asiakastietojen on liikuttava eri viranomaistahojen kesken nopeasti ja ilman ylimääräistä byrokratiaa.

No sitten, puhemies, keskusta ei pidä hyvänä ajatuksena työvoimaviranomaiselle ehdotettua uutta lakisääteistä tehtävää asiakkaan työnhakuprofiilin laatimisesta. Velvoite kohdentaa nyt työnhakuviranomaisen resursseja kokonaan uuteen työlääseen tehtävään, vaikka lakiesityksen tarkoituksena on keventää palveluprosessia ja tehdä siitä vähemmän kaavamainen. Velvollisuus laatia tai julkaista työnhakuprofiili niiden työnhakijoiden puolesta, jotka eivät itse siihen kykene, tulee lisäämään työvoimaviranomaisten työmäärää ja hallinnollista taakkaa merkittävästi. Tämä koskee erityisesti asiakaspalvelutilanteita, joissa asiakkaalla ei ole käytettävissä omaa laitetta tai hän tarvitsee henkilökohtaista apua profiilin laatimisessa.

Pakollisella työnhakuprofiilien julkaisulla on tarkoitus käytännössä tukea työnvälitystoimintaa, mutta muutoksen todelliset vaikutukset työllisyyteen jäävät kyllä epäselviksi. Työnantaja voi saada työntekijästä väärän kuvan, ja pakon edessä tehty profiili ei anna kuvaa aidosta motivaatiosta työmarkkinoille. Profiilin laatimisen tulisikin perustua työnhakijan vapaaehtoisuuteen ja kannustavuuteen. Pakollisella työnhakuprofiilin julkaisemisella tuskin tulee olemaan toivottu vaikutus. Ainoastaan lain vuoksi tehty työnhakuprofiilit olisivat todennäköisesti heikkolaatuisempia, mikä laskisi koko tietokannan arvoa työnvälityksessä. Työnantajat eivät voisi luottaa siihen, että tietokannassa esitellyt työnhakijat ovat motivoituneita työmahdollisuuksiin, mikäli profiilin laatiminen perustuisi pakkoon.

Keskusta pitää hyvänä, että jatkossa esimerkiksi työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuu työnhakijan tarpeeseen kaavamaisen mallin sijasta.

Me keskustan valiokuntaryhmän edustaja Oinas-Panuman kanssa ollaan tehty tähän mietintöön vastalause, se on täällä vastalauseena 2, ja täällä vastalauseessa 2 on vastalauseen 2 mukaiset lausumaehdotukset. Esitän kahta lausumaesitystä tämän vastalauseen 2 mukaisesti. Luenpa ne vielä tähän puheeni loppuun.

Lausuma 1: ”Eduskunta edellyttää, että uudistuksen vaikutuksia seurataan systemaattisesti niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisesti, kiinnittäen erityisesti huomiota siihen, miten uudistus vaikuttaa alueen elinvoimaan.” Ja sitten lausuma 2: ”Eduskunta edellyttää selvitettäväksi, miten paljon työviranomaisten työnhakijoiden puolesta laatima työnhakuprofiili työllistää työviranomaisia ja miten hyvin ne palvelevat työnhakijan työllistymistä.” Tässä esitykseni. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Suhonen.

22.29 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on osin tarpeellinen, mutta esityksen ongelmallisin kohta liittyy sanktioiden lisäämiseen. Työttömyysturvalakiin esitetään kiristyksiä. Sitä muutettaisiin niin, että ensimmäisestä työnhakuvuorotteen laiminlyönnistä seuraisi heti seitsemän päivän karenssi työttömyysturvaan. Kovien sanktioiden lisääminen on täysin kohtuutonta työnhakijan rankaisemista. Valiokunnan asiantuntijalausuntojen mukaan noin 60 prosenttia työnhakijoista korjaa toimintaansa jo nykyisen, ensimmäisestä laiminlyönnistä annettavan huomautuksen perusteella. Nyt moitittavasta toiminnasta seuraisi siis suoraan rangaistus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2025 vp

Esityksellä ei ole myöskään arvioitu olevan kunnollisia työllisyysvaikutuksia. Orpon hallituksen aikaansaama ennätyksellisen heikko työllisyystilanne ja avoimien työpaikkojen olematon määrä ovat luoneet työnhakijoille absurdin tilanteen, jossa omilla aktiivisilla toimillakaan et pysty vaikuttamaan tilanteesi paranemiseen. Leikkurit sekä ansioturvan, asumistuen että toimeentulotuen puolella iskevät työnhakijoiden arkeen ilman, että niille lasketut toimet tuottaisivat tulosta paremmasta työllistymisestä.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Lylyn tekemää vastalauseen muutosehdotusta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

22.31 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kettusen tekemiä esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

22.31 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomi on tällä hetkellä todella vaikeassa työllisyystilanteessa, ja on todella surullista, että hallitus tekee työllisyystoimia sillä periaatteella, että kyykytetään työttömiä työnhakijoita ikään kuin sillä syntyisi uusia työpaikkoja. Täällähän vain ajetaan ihmisiä ahdinkoon. Kun näitä muutoksia on tuotu monella tapaa tässä perä perään ja kokonaisvaikutuksia on ollut vaikea arvioida, niin uskon, että myös työnhakijoiden on vaikea pysyä perässä, mitä heiltä hallinnollisesti edellytetään minäkin palvelu- ja tukimuodon saamiseksi.

Nyt tässä käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä säästöt saadaan suurimmilta osin työnhakijoiden sanktioita kiristämällä, eli nyt jatkossa sitten jo ensimmäisestä työnhakuvelvoitteen laiminlyönnistä seuraisi heti seitsemän päivän karenssi työttömyysturvaan. Koen, että näin kovien sanktioiden lisääminen on täysin kohtuutonta työnhakijan rankaisemista. Valiokunnassakin on kuulemma ollut asiantuntijalausuntoja, joiden mukaan 60 prosenttia työnhakijoista korjaa toimintaansa jo nykyisen, ensimmäisestä laiminlyönnistä annettavan huomautuksen perusteella, ja nyt moitittavasta toiminnasta seuraisi siis suoraan rangaistus. Kun sitten otetaan huomioon nämä henkilöt, joita työttöminä on, näistä työnhakuvelvoitteen laiminlyönnistä johtuvista velvoitteista ja sanktioista kaikkein kovimmille joutuvilla on muitakin elämänhallinnallisia ongelmia, jolloin lisärangaistuksen asettaminen johtaa entistä pahempaan tilanteeseen heidän osaltaan. Voi olla, että he eivät yksinkertaisesti enää välitä niistä, koska eivät kasaantuneiden ongelmien vuoksi pysty selviytymään näistä annetuista tehtävistä. Yhteiskunnan kannalta se ei ole järkevää toimintaa, sillä jokaista työtöntä työnhakijaa on kohdeltava ihmisarvoisesti.

Tämä on todella hankala tilanne, ja toivottavasti tässä nyt sitten, kun tästä asiasta äänestetään, myöskin hallituspuolelta löytyisi vielä kykyä tuntea sympatiaa työttömiä työnhakijoita kohtaan ja ei tehtäisi työnhakuvelvoitteista tulevia sanktiota, näitä epäoikeudenmukaisia ja täysin käsittämättömiä ja kestäättömiä muutoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

22.33 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Työllisyyspalveluiden haaste on ollut se, että he saivat rahoituksen vuoden 23 tasossa silloin, kun työllisyyspalvelut siirtyivät kuntaan ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2025 vp

työllisyystilanne oli aivan eri kuin mikä se on nyt. Tällä hetkellä siellä on resurssipulaa vastata tähän suureen työttömyyteen, ja resurssit etsiä näitä piiloon jääneitä työpaikkoja eivät millään riitä. Sen osalta on hyvä, että tätä palveluprosessia nyt kevennetään tässä ja niitä työllisyyspalveluita pystytään paremmin kohdentamaan heille, jotka sitä palvelua tarvitsevat, ja näitä tavallaan ei niin hyödyllisiä säännöllisiä haastattelukertoja voidaan vähentää.

Mutta olen samaa mieltä edellisten puhujien kanssa — ja olemmekin yhteisessä vastalauseessa SDP:n kanssa — että nämä sanktiot, joita tässä nyt sitten osoitetaan, ovat hyvin kovia ja eivät ihan käsitä sitä tilannetta, missä meillä osa työttömistä on. Ennemminkin, jos hallitukselle voisi antaa vinkkejä, siellä on esimerkiksi kuntoutuksen tarvetta hyvin paljon, ja se voisi auttaa siihen työllistymiseen enemmän kuin tällainen sanktiopolitiikka.

Toisena ehdotuksena voisi tarjota hallitukselle sitä, että palkkatukea voitaisiin muuttaa takaisin siihen suuntaan, että jos työllistyt palkkatuella, niin se kerryttäisi myös tätä työssäoloa, jolloin olisi kunnallekin kannattavaa tätä palkkatukea myöntää ja välttyä sitten sakkomaksuilta. Tätä kautta esimerkiksi osatyökykyiset ja ylipäättään useammat työttömänä olevat pääsisivät työhön kiinni. Me tiedetään se, että työssä ollessa se työllistyminen on helpompaa kuin työttömänä niitä töitä hakien.

Sitten voisi vielä penätä, jos täällä olisi hallituksen edustajia — no, kansanedustajia on, mutta ministeri ei ole kuulemassa. Ministeri Marttinen eräällä kyselytunnilla vastasi sillä tavalla, että hallituksella on tarkoitus näitä opiskelun ehtoja työttömänä ollessa jollain tavalla helpottaa ja yhtenäistää. Tästä kuulisin mielelläni lisää, sillä kyllähän se on järkevämpää, että jos ihminen työttömäksi jää ja meillä ei ole tällä hetkellä työtä kovasti tarjolla, silloin mahdollistuisi se opiskelu tai myös vapaaehtoistyönteko. Tähän monella ihmisellä olisi halukkuutta, mutta nämä työttömyysturvan ehdot sen usein estävät.

Suojaosista oli myös puhetta. Kyllä, niiden palauttaminen auttaisi sen työn vastaanottamisen kannattavuutta.

Näitä toivoisin hallituksen harkitsevan näiden sanktioiden sijaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

22.36 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama asia. Ensinnäkin kannattaa muistaa, että meillä on yli 300 000 työtöntä ja noin 30 000 avointa työpaikkaa. Jokaista avointa työpaikkaa kohti on 10 hakijaa. Jos näin pelkistetään, niin ymmärtää, että vaikka meillä olisi minkälainen työnvälitysprosessi, niin se ei tuo niitä uusia työpaikkoja. Ne pitäisi saada kaikki näkyviin, ja nyt siellä on vain noin 30 000:n luokkaa. Minkä tässä aiemmin jo sanoin, niin piilotyöpaikat pitäisi saada näkyviin, ja se toisi vähän lisää niitä polkuja työllistää.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä tästä sanktiopuolesta: Me haluttaisiin pitää tämä nykyinen sanktiokäytäntö tilanteessa, että ensimmäisestä rikkeestä pääsee huomautuksilla ja seuraavista tulee sitten kovenivia sanktioita. Ne ovat nykyiselläänkin aika kovia jo, ja siinä mielessä tässä työllisyys- ja taloustilanteessa niitä ei meidän mielestä olisi syytä kiristää. Tämä on sellainen iso linja, joka pitäisi pitää yllä.

Kun miettii työnhakijaa ja tätä kokonaisuutta, niin kun he tulevat sinne työllisyyspalveluihin, heidän on aika vaikea pysyä näitten kaikkien asioiden perässä, kun puhutaan työllistymissuunnitelmasta, monialaisesta työllistymissuunnitelmasta, aktivointisuunnitelmasta, annetaan työvoimapolitiittisia lausuntoja ja tehdään uutena työnhakuprofiileja. Tässä kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2025 vp

tätä kokonaisuutta katsotaan, niin heidän on vaikea pysyä perässä ja avata tämä, mitä kaikkea on tarjolla, kun tulee sinne työnhakijana. Sen takia tämä koko neljän paketin juttu olisi pitänyt tehdä vähän selkeämmäksi ja piirtää tämä koko kaavio tässä läpinäkyväksi. Tässä mielessä tämä hallituksen esitys on puutteellinen.

Hyvää tässä on se, jota me ollaan kannattamassa, että tätä harkintavaltaa sinne työllisyysalueille lisätään. Se, että TE-palvelut sinne alimitoitettuna siirrettiin tämän vuoden alussa, näkyy nyt sitten aktivointiasteena ja siinä, että ei ole riittävästi tarjolla niitä toimenpiteitä, mitä työttömät tarvitsevat.

Sen lisäksi, arvoisa rouva puhemies, tässä on valiokunnan yhteinen lausumaehdotus, jonka me teimme, ja siihen sitten myöskin hallituspuolueet yhtyivät. Tässä on tarkoitus, että näistä neljästä lakiesityksestä, jotka koskevat yleistukea, kuntouttavaa työtoimintaa, toimeentulotukea ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä tätä palveluprosessia, selvitetäisiin yhteisvaikutuksia, miten ne vaikuttavat työttömille ja kuinka tämä palveluprosessi toimii. Tämä pitäisi antaa vuoden 27 loppuun mennessä, eli me saadaan aika nopeasti tästä tietoja. Siinä mielessä tämä lausuma, joka tulee toivottavasti yksimielisesti hyväksyttyä, auttaa tässä jatkotyöskentelyssä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.